

در ماتیت حاصل از جرب هگزید یونیس اس-پی
(Hexidionis sp) از خانواده ترومبیکولیده
(Trombiculidae) در ایران

مجلة نظام پزشکی

سال نهم، شماره ۱، صفحه ۳۸، ۱۳۶۲

دکتر صادق رهبری - دکتر همان راک*

مقدمه:

جرب دروگران (Harvest mite) و شیگرز (Chiggers) یا آگرنده قرمز (Red bug) می‌نامند (۲).

مشاهدات صحراوی و آزمایشگاهی :

ضمん بررسی بندپایان شمال ایران با افرادی از شکاربانان پارک ملی دشت ناز مازندران برخورد گردید که از جراحات پوستی توان با خارش شدید رفع می‌بردند.

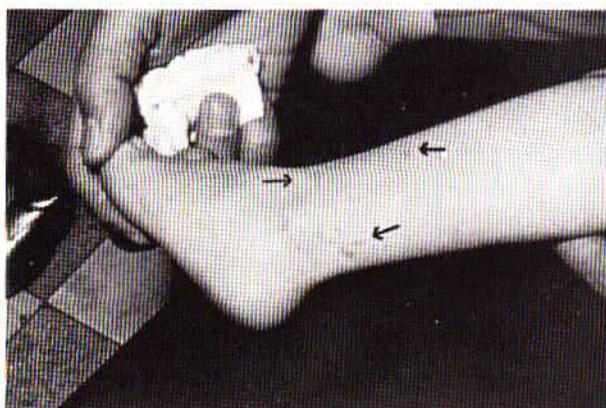
بدنپال تحقیق درباره عامل این آزردگی‌های پوستی معلوم گردید که شکاربانان ضمن تماس با گیاهان علوفه‌ای سطح مرتع آلوده به موجودات ریز قرمز رنگی می‌شوند که پس از مدتی مبتلا به خارش و سوزش در ساحیه مج پا و کمر می‌گردند. چنین اظهاراتی ما را بر آن داشت که احتمال نقش جرب از خانواده ترومبیکولیده را که اکثراً در تولید این عوارض مؤثر هستند در نظر بگیریم. بنابر این کلیه پوستولهای ایجاد شده در سطح پوست بیماران مورد بازرسی دقیق قرار گرفت که در چندین مورد در مرکز پوستولهای جاندارانی که گمان می‌رفت عامل این ناراحتیها باشند مشاهده گردید و چون احتمال آلودگی از سطح مرتع مسلم بود، لذا از خاک و علوفه گرامینه (Gramines grass) تموهه برداری شد. در آزمایشگاه انگل شناسی با استفاده از روش برلس Berlese method (۱) کلیه جربهای خاک و علوفه جدا گردید که درین آنها نوزادان جربهای ترومبیکولیده بالاترین درصد را نشان می‌داد.

تاکنون بالغ بر ۶۰۰ گونه جرب از خانواده ترومبیکولیده را نام برده‌اند که محدودی از آنها ناقل ریکتزا تسوتسوگاموشی (Rhichettsia tsutsugamushi) که عامل تیفوس خارشی است (Serub typhus) می‌باشد و برخی دیگر موجب خارش التهابی پوست در بسیاری از نقاط جهان می‌شوند. در سال ۱۹۷۰ ورکامن گراندجان Vercammen grandjean و همکارانش ۲۰ گونه مختلف از ترومبیکولیده‌ها را از پستانداران، پرندگان و خزندگان ایران گزارش کرده‌اند (۷) و همچنین در سال ۱۹۷۷ کودریاشوا Kudryashova (۵) هفت گونه دیگر از ترومبیکولیده‌های ایران را مشخص نموده است. هگزید یونیس اگامی Hexidionis agamae تنهای گونه گزارش شده از ایران است ولیکن چنین بنظر می‌رسد که گونه جرب مورده بحث ما گونه جدیدی از این جنس (Hexidionis sp) باشد. مرحله نوزادی این بندپایان (جرب) که بسیار کوچک و در حدود ۵۰۰ میلی‌متر رنگ می‌باشد در مناطق جنگلی شمال ایران باعث خارش التهابی پوست می‌شوند. خمامشده‌اند این نوزادان جهت سوراخ کردن پوست سازمان یافته و بدینسان می‌توانند انسان و دیگر موجودات را بخوبی بگزند. گزارش متعددی از چگونگی آلودگی کشاورزان مزارع با این جربها در نقاط مختلف دنیا وجود دارد که آنها را بنام

* گروه آموزشی انگل شناسی و بیماریهای قارچی
و پوستی دانشکده دامپزشکی دانشگاه تهران.

سرپرست خانواده که از شکار بازان سازمان حفاظت محیط زیست است می باشد و بقیه بیماران مرد بودند که مستقیماً در معرض آسودگی قرار گرفته بودند. با توجه به سوالاتی که از سیر آسودگی بعمل آمد معلوم گردید که این عارضه همه ساله از اوائل پائیز شروع می شود و با سرد شدن هوار و به نقصان می گذارد و هر چه ارتباط بیماران با مرتع بیشتر باشد امکان آسودگی مجدد وجود دارد در غیر این صورت آسودگی در مدت ۲ هفته پایان می پذیرد.

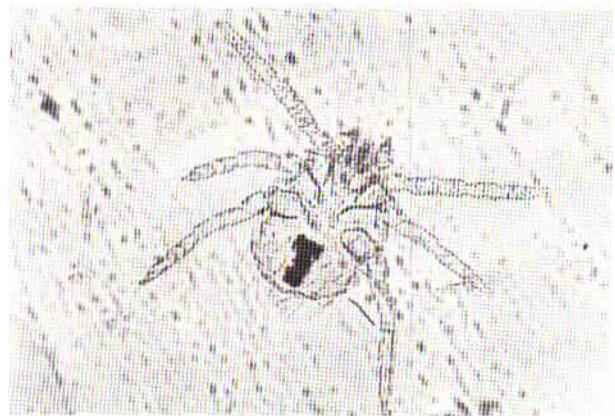
نشانه های بیماری بصورت اریتم (Erythema) می گردد و ظرف چند ساعت بدنی آن پاپول (Wheal) سپس تاول ایجاد می شود که بسیار دردناک و توام با خارش است. متعاقباً پوستولها بشکل متumerکزی بصورت خطی بدنی هم ظاهر می گردند. (با بررسی مرکز این پوستولها توانستیم نوزادان جرب را مشاهده نمائیم). بتدریج بعلت خارش شدید پوست موضع سائیده شده و ترشحات اکسودانی زیادی سطح پوستول را فرا می گیرد. پوستولهای منظم خطی شکل در اطراف مچ دست و پا و کمر و ناحیه شکم و نشیمنگاه مشاهده شد که اکثر موارد این پوستولها در اطراف کمر و یا ساقه جوراب واقع شده بودند (شکل ۲).

شکل (۲)- ضایعات ناشی از نوزاد جرب هگزید یونیس اس پی

در برخی از بیماران بعلت گسترش و شدت گوشحالت بیخوابی ایجاد شده بود که بتدریج بعد از درمان این حالت برطرف گردید.

بعد از شفاف و موئته نمودنده نوزاد جربهای فوق الذکر و تحقیق درباره رده بندی آنها، گونه جدیدی از جنس هگزید یونیس مشخص گردید (۸) (شکل ۱). در اینجا با اختصار بذکر

شکل (۱)- نوزاد جرب هگزید یونیس اس پی (×۱۰۰)

اختلاف های ساختمانی این گونه با هگزید یونیس اگامی می پردازیم.

قطعه کیتینی سطح پشتی در لبه قدامی فاقد شانه و انگکی برجسته و در میان دارای یک خار حسی است. در لبه خلفی برجستگی را نشان می دهد که مجهز به خارهای ناخن شکل و منشعب است. روی قطعه کیتینی پشتی دو نوع فرورفتگی نقطه ای شکل مشاهده میگردد که فرورفتگی های کوچک زیاد و متراکم و فرورفتگی های بزرگ به تعداد کم و پراکنده می باشند.

در گونه هگزید یونیس اگامی فرمول تیبیا و تارس (طرز قرار گرفتن موهای حسی روی تیبیا و تارس در منطقه بالائی، میانه و پائینی) عبارت است از $f_{BT}=6b/6b/7b$ $f_{BT}=3b/3b/5b$ در صورتیکه در نمونه مورد بررسی مشخصات این دو فرمول متغیر بوده و با آن مطابقت ندارد لذا با این اختلاف میتواند گونه مورد بررسی گونه جدیدی باشد.

مشاهدات درمانگاهی:

در مجموع ۹ بیمار آسوده مورد بررسی قرار گرفت که در بین آنها دو کودک و مادر آنها در ارتباط غیر مستقیم با محیط، آسوده شده بودند که چنین بنظر می رسد منشاء آسودگی از

ه قرار دادن نمونه انگل بین لام و لامل

نتیجه و بحث:

در بسیاری از نقاط گرم‌سیر جهان بویژه در اوخر تابستان افرادی که از میان علفزارها و مزارع گندم عبور مینمایند پس از ۳-۶ ساعت در پوست خود احساس خارش و سوزش شدیدی می‌کنند و بدنبال آن تورم موضعی پوست همراه با پوستول و تاول ظاهر می‌گردد.

عامل این عوارض نوزاد جربهای خانواده ترومیکولیده می‌باشد که متداولترین گونه این خانواده ترومیکولا اتومنالیس (*Trombicula autumnalis*) است که در اروپا و دیگر نقاط جهان در ماههای پائیز باعث خارش التهابی پوست می‌گردد (۶). در امریکای جنوبی گونه‌ای از این خانواده را بعنوان عامل خارش التهابی پوست انسان و دام ذکر نموده‌اند. نوچه و بالغ انگل ذکر شده برخلاف مرحله نوزادی آن که انگل انسان و دیگر حیوانات می‌باشد گیاهخوار و یا روی حشرات زندگی می‌کنند لیکن نوزادن با توجه به ضمائم دهانی قوی، پوست را سوراخ نموده و با فروکردن ضمائم دهانی خود از لنف میزبان تغذیه می‌کنند و متعاقب این عمل ترشحات بزاقی خود را وارد پوست می‌نمایند که موجب تحریک سلولی و نکروز موضعی می‌گردد. در صورت جدا نمودن جرب از پوست، التهاب تخفیف می‌یابد که این امر نشان دهنده تعییرات پوستی ناشی از گریش بوده است و برخی از محققان عقیده دارند که ترشحات

(Hypersensitivity) بزاقی باعث ازدیاد حساسیت می‌گردد (۳).

این جرب برخلاف جربهای سارکوپتی دالان پوستی ایجاد نمی‌کند (۴) و بطوریکه اوئیگ (Eunig) اتفهار می‌دارد، از ۲۶ جربی را که روی پوست خود قرارداد، ۲۱ جرب در روی پوست مستقر گردید و فقط ۵ عدد از آنها در قاعده مو جایگزین شدند و ضمائم دهانی خود را وارد فولیکولهای مونومودند (۳). درمانهای انجام یافته روی بیماران ذکر شده توسط پزشکان استان مازندران اکثراً استفاده از پمادهای دارای آنتی هیستامینیک و کورتیکوستیروئید بوده است. گرچه این درمانها باعث تخفیف خارش می‌گردند لیکن روی جرب هیچگونه اثری ندارند. پژوهندگان مختلف جهت از بین بردن جربهای مولود این عارضه بکار بردن گرد ددت همراه با پودر تالک را در لبسه افراد مفید می‌دانند. امروزه سهوم کار با مات رایج تر می‌باشد. جهت پیشگیری بکار بردن مواد دور کننده نظری مخلوطی از بتزیل بتزووات ۴۵ قسمت و دی میبل یا دی بوتیل فتالات ۴۵ قسمت و ماده پاک کننده (دترزیت) ۱۰ قسمت در هنگام ورود به مناطق آلوده توصیه کرده‌اند و برای پاکسازی منطقه بکار بردن گامکسان (Gamexan) بمزان ۱۸۱۵ گرم را در هر اکر (Acre) توصیه نموده‌اند (۲).

REFERENCES:

- 1- Baker, E.W., Wharten, G.W.: An introduction to acarology, The macmillan co.,- New York , PP: 6-7. 1952.
- 2- Faust, E.C., Russell.E.F.: Graige and Faust,s clinical Parasitology. 7 edition. Lea and Febigen, Philadelphia, PP: 776-777. 1967.
- 3- James, M.T., Harwood, R.F.; Herms,s: Medical entomology, 6 edition, The macmillan Co., PP: 381-385. 1969.
- 4- Jones, B.M.; The penetration of the host tissue by harvest mite,parasitology., 40, PP: 247-260.1950.
- 5- Kudryashova, N.I: New species of chigger mites of the genus neotrobicula hirst 1915 (Acariformes - trombiculidae) from Iran Byulleten Moskovskogo obshchestva -

- Ispzytalela. Prirody. Otdel Biologicheskii 81(3) , PP: 46-59. 1977.
- 6- Smart, J., Jordan, K., Whittick, R.J.; A handbook for the identification of insects of medical importance , Third edition, British Museum, P: 265. 1956.
- 7- Vercammen Grandjean, P.H., Rohde, Jr. and Mesghali,H.: Twenty larval Trombiculidae (Acarina) from Iran.J. para., 56, PP:773-806. 1970.
- 8- Vercammen - Grandjean, P.H.: The chigger mites of the far east, Univ. Calif. Med. Centr. 1968.